

Vates-säätiön lausunto hallituksen esityksestä laeiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

1. Yleinen palaute esitysluonnoksesta

Vates-säätiön mielestä esitettävät työllisyyden edistämisen kuntakokeilulakiin liittyvät muutokset ovat tarkoituksenmukaisia ja tukevat asiakaslähtöisyyttä, sujuvaa palveluprosessia sekä tavoitetta yhdenvertaisten palvelupolkujen toteutumisesta. Muutokset ovat pääosin eduskunnan aiemmin hyväksymien lausumien edellyttämien muutosten mukaisia.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilu tarjoaa mahdollisuuden parantaa palveluiden saavutettavuutta erityisesti heikoimmassa asemassa oleville henkilöille. Kuntien vahvuuksia ovat toiminta lähellä asiakkaita ja kunnan toimintaympäristön tunteminen. Kunnat ovat tottuneita työskentelemään yhteistyössä paikallisten työnantajien ja välityömarkkinatoimijoiden kanssa, joten työllistymispolut ovat onnistuessaan sujuvia toteuttaa.

Saumaton yhteistyö kuntakokeilualueen ja työ- ja elinkeinotoimiston välillä on merkittävimpiä teki-
jöitä kokeilun onnistumiselle. Asiakkaan tulee saada tarpeelliset palvelut omiin tarpeisiinsa myös muuttuneessa tilanteessa. Joustavuus, kuten asiakkuuden siirtomahdollisuus, on tärkeää turvata.

Lakien ehdotetaan tulevan voimaan 1.6.2021 lukuun ottamatta työttömyysturvatehtävien laajempaa siirtoa kunnille koskevia säännöksiä, jotka tulisivat voimaan vasta 4.9.2021. Kuntakokeilut aloit-
tavat 1.3.2021. Asiakkaiden tiedonsaanti tulee varmistaa, kun muutoksia tehdään kesken kokeilu-
jen.

Vates-säätiö pitää tärkeänä sitä, että asiakkaan palvelut toteutetaan yhdenvertaisesti, tarpeiden mukaisesti, selkeästi ja saavutettavasti. Lisäksi ihmisten tarvitsema yksilöllisen tuen ja palveluiden turvaaminen edellyttävät riittävää resursointia kokeilualueilla. Tämä tulee erikseen varmistaa, sillä kuntien tilanteet ovat maan eri alueilla erilaiset.

Tehdyt muutosehdotukset ovat pääosin tarpeellisia ja perusteltuja koska ne tekevät asiakkaan palveluprosessista selkeämmän ja paremmin saavutettavan.

2. Kommentit työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muutosehdotuksista

Työttömyysturvatehtävien laajempi siirto

Esitys vähän harkintaa koskevien työvoimapolitiittisten lausuntojen siirtämisestä kokeilualueen kunnille on perustelua asiakasprosessien sujuvoittamiseksi. Siirto edellyttää kuitenkin kunnissa työskentelevien asiakastyöntekijöiden asianmukaista perehdyttämistä. Tehtävien lisääntyminen ei myöskään saa vaarantaa asiakkaiden palveluiden saantia ja laatua.

Heikossa työmarkkina-asemassa olevien palvelutarpeet ovat moninaisia ja voivat liittyä niin voimavaroihin, osaamiseen kuin työmarkkinoilla toimimiseenkin. Kun asiakkaan työ- ja toimintakykyä ei arvioida, hänen todellista palvelutarvettaan ei tunneta. Palvelutarpeen arviointiin ja asiakkaan yksilöllisen suunnitelman laatimiseen tulee olla riittävästi resursseja. Kokeilualueiden henkilöstöresurssien turvaaminen on tärkeää myös henkilökohtaisten tapaamisten mahdollistamiseksi ja riittävän palveluajan takaamiseksi asiakkaille. Tästä syystä mahdolliset lisäresurssit tulisi ottaa uudelleen tarkasteluun.

Asiakkuuden siirtäminen kokeilun aikana

Lakiesityksen mahdollistama työ- ja elinkeinotoimiston tai toisen kokeilukunnan asiakkaaksi siirtyminen on perusteltua asiakaslähtöisyyden, asiakkaan valinnanvapauden ja palvelujen tarjonnan kannalta.

Siirtomahdollisuus tarjoaa aidon tavan arvioida mikä taho täyttää parhaiten asiakkuuden tarpeet. Heikoimmassa asemassa olevien henkilöiden työllistymispalveluiden onnistumiseen vaikuttavat mm. kuljetusten onnistuminen, omaisten mahdollistama lähituki, saatavissa olevat kuntoutuspalvelut, osallisuuden mahdollistaminen jne. Erityisesti tilanteissa, joissa asiakkaan olosuhteet muuttuvat niin, ettei hän pysty käyttämään kotikuntansa palveluita, tulee hänen valinnanvapautensa turvata. Siirtoprosessissa on tärkeää varmistaa katkeamaton palvelu. Asiakkuuden siirtomahdollisuus tarjoaa keinon toteuttaa yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

Työelämä ja tasa-arvovaliokunta kiinnitti huomiota siihen, ettei HE 87/2020 ja HE 114 /2020 ehdotettu sääntely mahdollistanut asiakkuuden siirtämistä kotikunnasta toisen kokeilualueen asiakkaaksi tai takaisin työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi.

Muut muutokset

Säännöksessä ei mainita kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia (189/2001) eikä työllistymistä edistävistä monialaisesta yhteispalvelusta annettua lakia (1369/2014).

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa ei säädetä työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa tarkoitetun palvelutarpeen arvioinnin tai monialaisen yhteispalvelun tarpeen päättymisen arvioinnin siirtämisestä työ- ja elinkeinotoimistolta kokeilualueen kunnalle. Tarkoitus on nähtävästi kuitenkin ollut, että kokeilualueen kunta vastaisi asiakkaidensa osalta myös näistä tehtävistä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan.

On tärkeää, että kokeilulakiin lisättäisiin maininnat myös näistä tehtävistä.

3. Kommentit julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muutosehdotuksista

Ei kommenttia

4. Kommentit työttömyysturvalain muutosehdotuksesta

Ei kommentteja

5. Kommentit työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain muutosehdotuksista

Ei kommentteja

Vates-säätiö

Jaana Pakarinen
Toimitusjohtaja